

Vuento fors (Wuojena fors på 1700-tals handlingar)

Forsen, från djupaste delen fram till svenskt land var byns samfällda egendom tills man var tvungen att sälja hela vattenområdet i vilken forsens ingick till ett kraftbolag på 1960-talet för att täcka en del av kostnaderna för rättstvisten med staten om laxfisket. Nu är ett fiskeservitut inskrivet i mantalsägarnas fastigheter.

I samband med flottningen byggdes en arm av sten för att hindra timret att sprida sig på stränderna. Den stod sig mot is och högt vattenstånd. När flottningen upphörde sprängde man muren vilket gör att vattnet vid högvatten breder ut sig och blir vid lågvatten en grund småstenig och svårfiskad och ofarbar del. En del av vattnet leddes i en kanal till byns kvarn. Så man undrar om det var rätt att restaurera på det sätt som detta genomfördes, man saknade säkert kunskaper på den tiden .

Till flottningen hörde också ett system av timmerbommar länkade samman till långa ormar. Borttagandet av dessa har medfört att stranderosionen tagit fart utefter holmarna vilket kan innebära att det system av biälvar som kännetecknar Hietaniemi selet kommer att försvinna om ett 30-tal år. De höga holmbranterna raseras årligen och antalet backsvalor har minskat

drastiskt de senaste åren. De fåtal lador som finns kvar efter storbranden på 1990-talet har ramlat ner och tagits av vattenmassorna. I äldre tider har en bred del av älven nedanför Hietaniemi kyrka kallats för Ahmajärvi vilket också tyder på att gården Ahma i Kainuunkylä hade strand mot sjön.

Forsen var vida känd då den sades vara besvärlig att passera med timmerflottor från fjällens fot till havets rand som Samuli Paulaharju beskriver i sin bok

Ödebygdsfolk .

Man transporterade bland annat tjärtunnor.

Här citeras följande:

"Selen tog man stillsamt, lika stilla som vattnet flöt. Ombord på flotten fanns ved och torv -- man kunde hålla en liten eld vid liv och koka mat på..

Och de långa årorna rörde man inte så mycket -- flotten fick mera glida för sig själv utmed selen. Man färdades både dag och natt när det var gott om vatten i älven -- kort före johanne var det som bäst. Den tiden passade man högst i norr på att flotta fjolårstjärnan.

I forsarna blev det fullt knog i stället -- Vuendo krävde allra minst tolv vuxna karlar. Tornedalen hade forsar, både svåra och långa. Lappea, Jarhoiset och Pelloforsarna klarade visserligen vem som helst, så och Korpikoski och till och med den barska Kattila--den flög förbi med ett brus och så var man klar.

Men Vuendos slingrande och långa dån fordrade en skicklig styråra. Där fick man hänga och vrida i den väldiga lommen medan man ilade förbi höga skogsknallar mitt i ett dundrande

brus. Och plötsligt dånade där fram den arga men korta Matkakoski, en dubbelfårad bullrare vars tre tvära skumkrön slängde och kastade flotten så att karlarna fick hugga tag i vidjelänkarna för att hålla sig kvar. En gammal och van styrman aktade sig nog för att låta flotten dyka in i någon skumvåg, han styrde där vattnet sög svartblankt och höll sig till kungsådern som bar bäst. Men allra starkast var den tvära Jylhäforsen i Kukkola, en över fjärdingsvägen lång oavbruten fräsare, som ändå inte var värst elak utan nöjde sig mest med att stöta flotten och blöta besättningen medan den bar dem genom sina brusande virvlar."

Man hade båtar på släp eller på flotten som användes till återfärden som var ganska strapatsrik.

Här har sedan urminnes tider funnits strandfiskepator för vilka man skulle ha tillstånd för och betala arrende i form av tunnor salt sik eller lax. Periodvisa besiktningar gjordes.

Här en redovisning av patorna vid besiktningen år 1816:Finlands fiskeriertryckt 1869

Wuojena fors

1. Kuiva korva pata finnes upptagen i 1741-års Patalängd, under N:0 109 derå ingen Taxa då blivit utsatt, ifrån den tiden begagnad af Låvika, Ajas, Tyni- och Ahma hemmans innehavare i Hälsingbyn af Öfver Torneå socken

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

11.

12.

13.

14. Nedre Hirvakoski pata, stadfäst under Påtila hemman på svenska sidan, men genom utbyte tillfallit 3:ne Pecka hemman i Hälsingbyn å ryska sidan - är uppförd uti 1741 års Ptu Längd under N:o 105 och beviljad till 75 alnars längd ifrån en med kronomärke å stranden tecknad sten, ifrån vilken den nu fants flyttad 43 alnar neråt, samt utsträckt öfver sin förut nämnde

längd 29 alnar, hvilken olaglighet vederbörande Fullmäktige varnade ägarena icke framdeles verkställa, om de vilja undvika det ansvar som Författningarne om olaga pator föreskrifva. Arrendet årligen är 1,5 tunna Salt Sijk.

15.

Herbert Wirlöf